

**Statut Organiczny dla Władz Sądowych
Kraju Wolnego Miasta Krakowa
z 25 stycznia 1842 r.
(polska wersja językowa)**

**Dziennik Praw Wolnego Miasta Krakowa
z 1842 r.**

Rozdział 1

O władzach sądowych w ogólności.

§ 1

W kraju Wolnego Miasta Krakowa będą istniały następujące władze sądowe:

- 1) Sądy pokoju;
- 2) Sąd Karny Wojskowy;
- 3) Dyrekcja Policji z jej podwładnymi komisariatami dystryktowymi;
- 4) Trybunał;
- 5) Wydział Policji w Senacie Rządzącym;
- 6) Sąd Wyższy i
- 7) Najwyższy Sąd Karny.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, organizacja sądownictwa, sądy pokoju, Trybunał, Sąd Wyższy, Sąd Karny Wojskowy, Najwyższy Sąd Karny, Dyrekcja Policji, Senat Rządzący]

§ 2

Do tych władz sądowych należeć będzie załatwianie spraw wszelkich cywilnych i handlowych, już to na drodze pojednania, już na drodze sądowego rozstrzygnięcia, równie jak wyrokowanie we wszystkich sprawach karnych według istniejących ustaw i przepisów.

[hasła: organizacja sądownictwa, sprawy cywilne, sprawy handlowe]

Rozdział II

O sądach pokoju.

§ 3

W Kraju Wolnego Miasta Krakowa będzie pięć sądów pokoju; każdemu z nich będzie stosowny obwód wydzielony. Dwa z tych sądów będą w mieście Krakowie, a trzy w Okręgu urzędować, mianowicie: w Mogile, Chrzanowie i Krzeszowicach. Zostawia się jednak władza Senatowi Rządzącemu tak odmieniania rozgraniczeń obwodów sądów pokoju przydzielonych, jak i przenoszenia miejsc urzędowania onychże w Okręgu na inne punkta, jeżeli to pod względem ulepszenia biegu sprawiedliwości za potrzebne lub użyteczne uzna.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, organizacja sądownictwa, sądy pokoju, Senat Rządzący]

§ 4

Każdemu sądowi pokoju przewodniczyć będą sędziowie pokoju. Sędziowie pokoju są niepłatnymi czasowymi urzędnikami. Czas ich urzędowania organiczna się do lat trzech, po których jednak upływie na nowo to teje posady powołanymi być mogą. Do każdego sądu pokoju będzie trzech sędziów mianowanych, którzy kolejno, i o ile można w równych przeciągach czasu urzędować mają.

[hasła: sądy pokoju, sędzia pokoju, powoływanie sędziów]

§ 5

Aby zostać sędzią pokoju potrzeba:

- a) Ukończyć 26 rok życia, i
- b) Posiadać przymioty wymagane aby być obranym na reprezentanta do Sejmu, lub przynajmniej posiadać prawo głosowania na Zgromadzeniach Obiorczych.

[hasła: sądy pokoju, sędzia pokoju, wybór sędziów, Zgromadzenie Reprezentantów Wolnego Miasta Krakowa, zgromadzenie obiorcze]

§ 6

Przy każdym sądzie pokoju będzie pisarz, którego urząd jest stałym i płatnym.

[hasła: sądy pokoju, pisarz sądowy]

§ 7

Do urzędowych obowiązków sądów pokoju należy:

- a) Pojednywanie stron we wszystkich sporach cywilnych przed też sądy wytaczanych, a od pojednania prawem nie wyłączonych;
- b) Sądzenie w pierwszej i ostatniej instancji cywilnych sporów, których przedmiot 30 złp nie przenosi;
- c) Sądzenie w pierwszej instancji spraw wszystkich cywilnych i handlowych, których przedmiot przenosi 30 złp, aż do 300 złp włącznie (tylko w sprawach o upadłości w handlu przepis ten zastosowania nie znajduje, albowiem w tychże gdyby nawet przedmiot 300 złp nie przenosił, zawsze Trybunał w I instancji wyrokować ma);
- d) Sądzenie w I instancji wszystkich spraw *in possessorio*;
- e) Prezydowanie w radach familijnych, powołanych do roztrząsania przedmiotów dotyczących opiek i kurateli;
- f) Przedsiębranie opieczętowań i odpieczętowań przy spadkach, z wyłączeniem spadków po osobach należących do stanu włościańskiego, po których czynności rzeczzone przez zwierzchności miejscowe dokonywanymi będą;
- g) Przedsiębranie opieczętowań i odpieczętowań przy upadłościach handlowych.

[hasła: sądy pokoju, spory cywilne, sprawy posesoryjne, rada familijna, opieka, kuratela, opieczętowanie spadku, upadłość handlowa]

§ 8

Akta opieczętowania i odpieczętowania przy spadkach po indywiduach, które do Korpusu Milicji Wolnego Miasta należą będą mogły być przez sądy pokoju, lecz tylko w obecności audytora Milicji lub innego ze strony komendanta Milicji do tego delegowanego oficera sporządzanymi.

[hasła: sądy pokoju, Milicja Wolnego Miasta Krakowa, opieczętowanie spadku]

§ 9

Pisarze sądów pokoju mogą przedsiębrać akta opieczętowania i odpieczętowania w imieniu sądów pokoju, o ile do takowych przez sędziego pokoju upoważnienie otrzymają.

[hasła: sądy pokoju, opieczętowanie spadku]

§ 10

Ustawa o postępowaniu przed sądami pokoju dnia 17 czerwca 1825 r. wydana, a dnia 31 tegoż miesiąca i roku do nr 3647 przez Senat Rządzący ogłoszona, zachowuje i

nadal moc obowiązującą, z wyłączeniem Tytułu X O rekursach, który zupełnie uchylonym zostaje.

[hasła: sądy pokoju, Senat Rządzący]

§ 11

Od wyroków w sprawach cywilnych przez sądy pokoju w I instancji wydanych, odwołanie się dalsze do Trybunału ma miejsce.

[hasła: sądy pokoju, Trybunał, odwołanie od wyroku]

Rozdział III

O Sądzie karnym wojskowym i jurysdykcji, której Korpus Milicji w przedmiotach prawa cywilnego i spadkowych ulega.

§ 12

Osoby należące do Milicji Wolnego Miasta Krakowa będą we wszystkich bez wyjątku przypadkach karnych podług oddzielnie dla tego Korpusu przepisanych ustaw karnych i urzędzeń, przez władze milicyjne na ten cel ustanowione sądzonymi.

[hasła: Milicja Wolnego Miasta Krakowa, sprawy karne]

§ 13

We wszystkich cywilnych sporach, osoby do Milicji należące podlegają ogólnymi ustawom i zwyczajnym sądom krajowym. Jedynie co do zapożywania osób takowych, równie jak co do przedsiębrania przeciw nim egzekucji, ściśle zachowane być mają oddzielnie pod tym względem wydane przepisy.

[hasła: Milicja Wolnego Miasta Krakowa, sprawy cywilne]

§ 14

Spadki po osobach do Milicji Wolnego Miasta należących będą według obowiązujących krajowych ustaw przez zwyczajne i do tego powołane instancje sądowe pertraktowanymi. Akta opieczętowania i odpieczętowania jednak winny być przez sądy pokoju w sposób w par. 8 niniejszego statutu wskazany, przedsiębranymi.

[hasła: Milicja Wolnego Miasta Krakowa, sprawy spadkowe, opieczętowanie spadku]

§ 15

W spadkach po podoficerach i żołnierzach Milicji Wolnego Miasta opieczętowanie i odpieczętowanie w każdym przypadku, inne zaś wszelkie akta wówczas, kiedy ogół masy 200 złp nie przenosi, bez użycia do nich stempla sporządzanymi będą.

[hasła: Milicja Wolnego Miasta Krakowa, sprawy spadkowe, opieczętowanie spadku]

Rozdział IV **O Dyrekcji Policji i komisariatach dystryktowych.**

§ 16

Dla Dyrekcji Policji w mieście i wsiach do tegoż pod względem administracyjnym wcielonych, do komisarzy zaś dystryktowych w Okręgu należeć będzie postępowanie w dochodzeniu ciężkich policyjnych przestępstw, i wydawanie wyroku w I instancji.

[hasła: ciężkie przestępstwa policyjne, Dyrekcja Policji, komisarz dystryktowy]

§ 17

Co do ciężkich policyjnych przestępstw naruszających bezpieczeństwo wspólnego społeczeństwa związku, i spokojności publicznej, równie jak dotyczących obrazy warty cywilnej lub wojskowej, o których § 37 do 73 włącznie części drugiej obowiązującej w kraju Wolnego Miasta ustawy karnej traktuje; na koniec, co do wszelkich bez wyłączenia przestępstw dotyczących cenzury, o ile takowe zbrodniami się nie staną, zawsze Dyrekcja Policji dochodzenie i osądzenie w I instancji przedsięwzięć, bez względu czyby się takowe w Mieście lub Okręgu wydarzyły.

[hasła: ciężkie przestępstwa policyjne, Dyrekcja Policji]

§ 18

Odwołanie się od wyroku w sprawach o ciężkie przestępstwa policyjne ma miejsce do Sądu Wyższego, i tylko w przestępstwach w § 17 wyliczonych odwołanie się następować winno do Wydziału Policji w Senacie Rządzącym.

[hasła: ciężkie przestępstwa policyjne, Sąd Wyższy, Senat Rządzący]

§ 19

Skład Sądu Karnego do ciężkich przestępstw policyjnych, których sądenie do Dyrekcji Policji i komisariatów dystryktowych należy, równie jak rozciągłość obowiązków władz tychże pod względem ustanowienia istoty czynu i wyprowadzenia badań sumarycznych co do zbrodni, będą w statucie Dyrekcję Policji urządzającym szczegółowo określone.

[hasła: ciężkie przestępstwa policyjne, komisarz dystryktowy, Dyrekcja Policji]

§ 20

Zeznania zrobione przed Dyrekcją Policji lub komisariatami dystryktowymi w badaniach sumarycznych przy dochodzeniu zbrodni, o ile takowe z zachowaniem wszystkich przez prawo przepisanych formalności, a mianowicie przez inkwidenta, z przybraniem aktuarjusza i w obecności dwóch przysięgłych assydentów, prowadzonymi były, mieć będą taką samą moc dowodu, jak gdyby przed Sądem zbrodniowym zrobionymi zostały.

[hasła: zbrodnia, przesłuchanie podejrzanego, komisarz dystryktowy, Dyrekcja Policji]

Rozdział V

O Trybunale

Oddział pierwszy

O składzie i urządzeniu Trybunału w ogólności

§ 21

Trybunał składać się ma z Prezesa i dziesięciu sędziów (których liczbę jednak w razie udowodnionej potrzeby Senat Rządzący do dwunastu będzie mógł pomnożyć), z prokuratora, podprokuratora i trzech pisarzy sądowych (*greffiers*). Oprócz tych ustanowioną będzie przy nim stosowna liczba podrzędnych różnego stopnia urzędników.

[hasła: organizacja sądownictwa, Trybunał, prezes Trybunału, Senat Rządzący, prokurator, pisarz sądowy]

§ 22

Prezes, prokuratorowie, równie jak połowa sędziów Trybunału niemniej pisarze sądowi i wszyscy subalterni będą dożywotnimi, druga zaś połowa sędziów czasowymi urzędnikami.

[hasła: organizacja sądownictwa, Trybunał, prezes Trybunału, sędzia, pisarz sądowy]

§ 23

Przeciąg urzędowania czasowych sędziów Trybunału oznacza się do lat trzech, po których jednak upływie na nowo do tej posady powołanymi być mogą.

[hasła: Trybunał, sędzia]

§ 24

W razie nieparzystej liczby sędziów Trybunału, liczba dożywotnich większą będzie o jednego od czasowych.

[hasła: Trybunał, sędzia]

§ 25

Dla zostania Prezesem lub sędzią Trybunału dożywotnim, potrzebnym jest poprzednie sprawowanie urzędu sędziego czasowego, audytora lub prokuratora.

[hasła: Trybunał, sędzia]

§ 26

Do zostania sędzią czasowym Trybunału lub prokuratorem przy Trybunale, niezbędnymi są następujące warunki:

- a) Należenie do jednego z chrześcijańskich wyznań;
- b) Dojście do 25 lat życia;
- c) Ukończenie kursu prawnego w Uniwersytecie Krakowskim albo w którym innym znajdujących się w państwach Dworów Opiekuńczych wyższych naukowych zakładach;
- d) Odbycie ścisłego egzaminu sędziowskiego z dobrym postępem przed komisją na ten cel wyznaczoną;
- e) Służba przynajmniej trzechletnia przy władzach sądowych odbyta w sposób przez oddzielne urządzenie bliżej wskazać się mający.

[hasła: Trybunał, sędzia, prokurator, studia prawnicze, wyznanie chrześcijańskie, wymogi dla kandydatów na sędziów, egzamin sędziowski]

§ 27

Trybunał podzielony będzie na trzy wydziały. Każdy z tych wydziałów we wszelkich sprawach pod jurysdykcję Trybunału podpadających wydawać będzie równo ważne wyroki.

[hasła: Trybunał, organizacja sądownictwa, wydział sądowy]

§ 28

W każdym wydziale Trybunału prezydować będzie sędzia dożywotni lub Prezes tego sądu, w miarę przychodzących pod osądzenie przedmiotów.

[hasła: Trybunał, sędzia]

§ 29

Na przedstawienie Prezesa Trybunału i po zasięgnięciu zdania Prezesa Sądu Wyższego oznaczy Senat Rządzący, który z dożywotnich sędziów Trybunału w wydziałach prezydować mają.

[hasła: Trybunał, sędzia, Sąd Wyższy, Senat Rządzący]

§ 30

Władza rozdzielania sędziów na wydziały, równie jak przenoszenia onych z jednego wydziału do drugiego, służy prezesowi Trybunału. O każdym jednak takowym przeniesieniu winien tenże donieść Prezesowi Sądu Wyższego, a na żądanie tego i powody wyłuszczyć, które go do tego kroku skłoniły.

[hasła: Trybunał, sędzia, Sąd Wyższy]

§ 31

Każdy wydział Trybunału odbędzie przynajmniej cztery posiedzenia w tygodniu.

[hasła: Trybunał, wydział sądowy, posiedzenie sądu]

§ 32

Prezes Trybunału oznaczy w oddzielnym rozporządzeniu w których dniach tygodnia, w którym wydziale i jakiego rodzaju sprawy przedsiębioranymi będą.

[hasła: Trybunał, wydział sądowy, posiedzenie sądu]

§ 33

Po załatwieniu wszystkich do osądzenia przygotowanych spraw tego rodzaju, jaki na przypadły dzień posiedzenia był przeznaczony, będzie można na tymże samym posiedzeniu przystąpić do załatwienia innego spraw rodzaju, jeżeli to prezydujący w wydziale za dopuszczalne uzna.

[hasła: posiedzenie sądu]

§ 34

Do wydania ważnego przez Trybunał wyroku we wszelkich bez różnicy do jego władzy należących sprawach, potrzebna jest obecność przynajmniej trzech sędziów, łącząc w to prezydującego.

[hasła: Trybunał, sędzia, quorum]

§ 35

Przedmioty które dotyczą wewnętrznego w sądzie porządku, wyboru komisarzy depozytowych, całości depozytów itd. rozpoznawane i decydowane będą na posiedzeniach ogólnych, do których należeć mają wszyscy, do znajdowania się na takowych przeszkody nie mający sędziowie Trybunału pod prezydencją prezesa lub jego zastępcy.

[hasła: Trybunał, sędzia, prezes Trybunału, depozyt sądowy]

§ 36

Trybunał we wszystkich cywilnych i handlowych sprawach (z wyłączeniem spraw władzy sądów pokoju, równie jak władzy administracyjnej poddanych) wyrokować będzie w pierwszej i drugiej instancji.

[hasła: Trybunał, sprawy cywilne, sprawy handlowe, sądy pokoju]

§ 37

We wszystkich cywilnych i handlowych sprawach przez jeden z wydziałów Trybunału w pierwszej instancji osądzonych, w razie dalszego odwołania się przedsiębrane będzie osądzenie w drugiej instancji przez inny tegoż sądu wydział. Postępowanie jednak w tym względzie takie zachowanym być winno, by nigdy dwa wydziały wzajemnie względnie siebie obowiązku sądenia w drugiej instancji nie wykonywały. Odwoływanie się przeto od wyroków w pierwszej instancji przez pierwszy wydział wydanych, nastąpi przed wydział drugi; od drugiego przed trzeci; a od trzeciego przed pierwszy wydział Trybunału.

[hasła: Trybunał, sprawy cywilne, sprawy handlowe, wydział sądowy]

§ 38

Trybunał będzie nadto wyrokował w drugiej i ostatniej instancji w sprawach cywilnych przez sądy pokoju w pierwszej instancji osądzonych, od których dalsze odwołanie się znajduje miejsce.

[hasła: Trybunał, sprawy cywilne, sądy pokoju]

§ 39

W każdym z trzech wydziałów w drugiej instancji sądzącym prezydować będzie Prezes Trybunału; i tylko w razie przeszkody sędzia w tymże wydziale prezydujący.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sędzia, wydział sądowy]

§ 40

Przy sądzeniu jednak spraw z odwołania się od wyroków sądu pokoju pod rozpoznanie Trybunału w ostatniej instancji przychodzących, prezydencja Prezesa Trybunału nie jest potrzebną.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sądy pokoju]

§ 41

Los oznaczy, w którym z wydziałów Trybunału sprawy cywilne przed tenże w pierwszej instancji wprost lub z odwołania się od wyroków sądu pokoju pod osądzenie przychodzące, załatwianymi być mają. Losowanie dokonany będzie przez Prezesa Trybunału lub jego zastępcę w obecności dwóch przynajmniej sędziów na godzinę przed rozpoczęciem posiedzeń, na których wzmiankowane sprawy sądzone być mają.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sprawy cywilne, sędzia, losowanie sędziów]

§ 42

Wykazy wylosowanych do każdego wydziału spraw ułożone i do właściwych wydziałów natychmiast w jednym egzemplarzu przesłane, w drugim zaś egzemplarzu za kratką obok ogólnego na 24 godzin potrzebnego przedtem umieszczonego wykazu wywieszone będą.

[hasła: wydział sądowy, losowanie sędziów]

§ 43

W biurze pisarza wydziału pierwszego utrzymywane będą wokandy, na które tak w drodze zwyczajnego, czyli ordynaryjnego, jak i sumarycznego postępowania do osądzenia przychodzące sprawy, w tym porządku jak zgłoszone będą, zapisywanymi zostaną. Podobnież u pisarza tego wydziału utrzymywana będzie osobna wokanda spraw handlowych równie jak i spraw w drugiej instancji do osądzenia przychodzących.

[hasła: pisarz sądowy, sprawy handlowe, wokanda, postępowanie zwyczajne, postępowanie sumaryczne]

§ 44

Wpisanie na wokandę następować może tylko po złożeniu dowodu opłaconego wpisu i po upłynieniu prawem określonych terminów.

[hasła: wokanda, wpis sądowy]

§ 45

Sądzenie spraw następować będzie w tym samym porządku, w jakim na wokandę wpisane zostały. Tylko dla szczególnie ważnych powodów przychodząca z kolei do osądzenia sprawa pominioną i zaraz następna pod rozpoznanie wziętą być może.

[hasła: wokanda]

§ 46

Dla zapewnienia porządku w poprzedzającym paragrafie w sądzeniu spraw wskazanego wygotuje pisarz w każdy poniedziałek przy ścisłym zachowaniu kolejnego wpisania porządku na wokandy, i na zasadzie onegoż, wykaz tych spraw, które w ośmiu dniach to jest w biegu następnego tygodnia pod osądzenie przyjść mają, i wykaz takowy za kratką sądową wywiesi.

[hasła: pisarz sądowy, wokanda]

§ 47

Za zgodność tych wykazów z wokandami, a mianowicie pod względem zamieszczonej na tychże kolei porządkowej, będzie pisarz osobiście odpowiedzialnym, a Prezesa Trybunału obowiązkiem będzie najściślej onego pod tym względem nadzorować.

[hasła: pisarz sądowy, wokanda, Trybunał, prezes Trybunału]

§ 48

Jedynie w nadzwyczajnych wypadkach w których szczególny pośpiech potrzebnym się okaże, służyć będzie Prezesowi Trybunału prawo zarządzić, aby przygotowana do zawyrokowania sprawa, chociaż na wokandę jeszcze nie wpisana, w wydziale, na który losiem padnie, odsądzoną była. Lecz w każdym takowym razie powinien być złożony dowód tak opłaconego wpisu, jako też w porządku przez prawo wskazanym następnego zapozwania strony i zawiadomienia jej o skróconym terminie.

[hasła: wokanda, Trybunał, prezes Trybunału]

§ 49

W sprawach do których wchodzi prokurator, obowiązani są adwokaci wszelkie akta w jego biurze najmniej na 3 dni przed wprowadzeniem takowych spraw złożyć.

[hasła: prokurator, adwokat]

§ 50

We wszelkich przypadkach, w których prokurator obowiązany jest wnioski czynić, muszą być też na piśmie ułożone, i do akt dołączone.

[hasła: prokurator]

§ 51

Oryginały, równie jak odpisy wszelkich Trybunałowi przedstawianych pism spornych, winny być pod nieważnością przez właściwych adwokatów własnoręcznie podpisywane.

[hasła: adwokat, Trybunał]

§ 52

Sprawy handlowe mogą być w pierwszej instancji albo przez adwokatów, albo przez same strony przed Trybunał być wnoszone.

[hasła: Trybunał, sprawy handlowe, adwokat]

§ 53

Lecz w drugiej instancji nie może być żadna ani cywilna ani handlowa sprawa inaczej być przed sąd wnoszona, jak przez adwokatów.

[hasła: Trybunał, sprawy cywilne, sprawy handlowe, adwokat]

§ 54

Jeżeli za przywołaniem przeznaczonej do osądzenia sprawy, żaden z należących do niej adwokatów, lub podług okoliczności żadna ze stron spór wiodących nie stanie, sprawa z wokandy wykreśloną będzie przy utracie części wpisu, stosownie do przepisów ustawy stemplowej.

[hasła: wokanda, adwokat, ustawa stemplowa]

§ 55

W każdym z wydziałów Trybunału prowadzony będzie kolejno przez jednego z sędziów sentencjonarz, do którego wpisywana być ma treść zapadłego w każdej sprawie wyroku, równie jak nazwiska wpływających do wydania onego sędziów, oraz prokuratora, jeżeli wnioski dawał.

[hasła: Trybunał, sędzia, prokurator, wydział sądowy]

§ 56

Każdemu sędziemu wolno jest swoje zdanie do sentencjonarza oddzielnie wpisać.

[hasła: sędzia, sentencjonarz]

§ 57

Prezydujący przed ogłoszeniem wyroku sprawdzi sentencjonarz, a znalazłszy zapisanie zgodne z orzeczeniem, podpisze wraz z piszącym go sędzią.

[hasła: sędzia, sentencjonarz]

§ 58

Sentencjonarz będzie stanowił kontrolę pod względem należytej redakcji wydanego wyroku.

[hasła: sentencjonarz, wyrok sądowy]

§ 59

Redakcję wyroku, tak jak i zasady onego pisarz wygotuje. Redakcja ta będzie naprzód sądowi przy drzwiach zamkniętych odczytana, i po uznaniu onej za stosowną, bez żadnej odmiany w przepisanej dla wyroków formę przelana.

[hasła: pisarz sądowy, wyrok sądowy]

§ 60

Ułożone w ten sposób wyroki zostaną, o ile możnać pozwoli, na tymże samym posiedzeniu ogłoszone; gdyby zaś to nastąpić nie mogło, wyrok najpóźniej w osiem dni od dnia, w którym zapadł ogłoszonym i odpis onegoż stronom na ich żądanie przez pisarza ma być wydanym.

[hasła: pisarz sądowy, wyrok sądowy]

§ 61

Prezydujący w wydziałach utrzymywać będą księgę posiedzeń, w których nazwiska sędziów obecnych, prokuratora, jeżeli wchodził i pisarza wpisywane, równie jak przedmioty załatwione wzmiankowane zostaną.

[hasła: sędzia, prokurator, wydział sądowy]

§ 62

Przy wprowadzeniu spraw cywilnych i handlowych, mogą być obecnymi tylko strony interessowane, urzędnicy o osoby używające praw politycznych.

[hasła: sprawy cywilne, sprawy handlowe]

Rozdział V.

Oddział III.

O urządzeniu Trybunału pod względem spraw karnych.

§ 63

Trybunał załatwiać będzie czynności urzędowe we wszystkich sprawach karnych odnoszących się do zbrodni, które sądom kryminalnym na mocy obowiązującego w kraju Wolnego Miasta Krakowa Kodeksu Karnego są poruczone. Tylko przy sprawach karnych dotyczących:

- a) zbrodni, które w zamiarze wspierania celów zdrady głównej albo politycznych wicherzeń, jako następność lub w połączeniu z tymiż popełnione zostały;
- b) które o nadużycie władzy urzędowej, kradzież grosza publicznego, zdzierstwo lub przeniewierzenie się w obowiązkach urzędu (*abus d'autorite peculat, concussion, prevarication*) przeciw członkom składu Senatu, łącząc w to sekretarza generalnego, przeciwko prezesom, sędziom i prokuratorom Trybunału i Sądu Wyższego, jak niemniej przeciwko dyrektorowi policji przewodzonymi być mają, zachowane będą pod względem dochodzenia szczególnie na te przypadki karne w rozdziale IX niniejszego statutu zawarte przepisy.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, Trybunał, Kodeks Karny, zbrodnie, nadużycie władzy, sędzia, prokurator, Sąd Wyższy, dyrektor policji]

§ 64

Sędziowie prezydujący w wydziałach Trybunału wolnymi są w procesach karnych tak od prowadzenia inkwizycji, jak i od referatów.

[hasła: sędzia, Trybunał, sprawy karne]

§ 65

Wykonanie w sprawach zbrodniowych zapadłych wyroków, następować ma w porządku przepisów obowiązującego Kodeksu Karnego. W tychże jednak przypadkach, w których kara robotą publiczną jest zaostrzona, robota ta wykonywaną będzie wewnątrz domu kary, stosownie do obowiązujących pod tym względem oddzielnych rozporządzeń.

[hasła: Kodeks Karny, sprawy karne]

Rozdział V.

Oddział IV.

O urządzeniu Trybunału pod względem depozytów sądowych.

§ 66

Zarząd depozytu Trybunału wykonywany będzie przez trzech komisarzy depozytowych, stosownie do obowiązujących pod tym względem osobnych urządzeń i przepisów.

[hasła: Trybunał, depozyt sądowy]

§ 67

Do wykonywania obowiązków komisarzy depozytowych wybranymi będą przez osobne wotowanie, na posiedzeniu ogólnym według przepisu § 35 odbyć się mającym, trzej sędziowie Trybunału.

[hasła: Trybunał, sędzia, depozyt sądowy]

§ 68

Przeciąg trwania obowiązków komisarzy depozytowych ogranicza się do lat dwóch. Żaden sędzia Trybunału nie może się od podjęcia onych uchylać, gdy do ich pełnienia stosownie do przepisów powołanym zostanie. Tylko w przypadku, jeżeli sędzia obowiązki komisarza depozytowego przez cztery następnie po sobie idące lata nieprzerwanie sprawował, nie może przeciw swej woli w ciągu następnych lat czterech być zagnionym do nowego onych podejmowania.

[hasła: Trybunał, sędzia, depozyt sądowy]

§ 69

Komisarz depozytowy może obowiązków tego urzędu tylko tak długo dopełniać, jak długo obowiązki sędziego sprawuje; z ustaniem tych ostatnich ustają bezpośrednio pierwsze, chociażby nawet oznaczony dla ich pełnienia zakres doroczny jeszcze nie upłynął.

[hasła: sędzia, depozyt sądowy]

§ 70

Gdy obowiązki komisarza depozytowego przed upływem określonego dwurocza ustaną, Trybunał w porządku przepisem § 67 wskazanym wybierze z grona swego zastępcę komisarza, na przeciąg czasu, przez jaki wyszły z urzędowania sędzia wzmiankowane obowiązki miał jeszcze sprawować. W razie czasowego oddalenia się jednego z komisarzy depozytowych, lub zaszłej innej przeszkody w pełnieniu tegoż urzędowego obowiązku, przystąpi Trybunał do wyboru zastępcy na czas tego oddalenia się lub trwającej przeszkody, w sposób powyżej skreślony.

[hasła: sędzia, depozyt sądowy]

§ 71

Co dwa lata przy upływie określonego na sprawowanie obowiązków komisarzy depozytowych terminu, dokonywany być winien ogólny przegląd wszystkich depozytów. Prócz tego jednak ma władzę prezes Trybunału podług swojego uznania, w każdym według upodobania czasie bez poprzedniczego oznajmienia, ogólną lub częściową depozytów rewizję przedsiębrać.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sędzia, depozyt sądowy]

§ 72

Za całość każdego depozytu są odpowiedzialni solidarnie prezes i wszyscy sędziowie Trybunału.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sędzia, depozyt sądowy]

Rozdział VI.

O Wydziale Policji w Senacie Rządzącym.

§ 73

W wypadkach odwołania się od wyroków w pierwszej instancji przez Dyрекcję Policji co do ciężkich policyjnych przestępstw, które w § 17 niniejszego statutu są wyliczone, w pierwszej instancji wydanych, orzekać będzie Wydział Policji w Senacie Rządzącym, w drugiej i ostatniej instancji.

[hasła: ciężkie przestępstwa policyjne, Dyrekcja Policji, Senat Rządzący]

§ 74

Do wydania przez Wydział Policji w Rządzącym Senacie wyroku prawomocnego, potrzebna jest obecność trzech senatorów, licząc w to i prezydującego.

[hasła: Senat Rządzący, Wydział Policji, senator]

Rozdział VII.

O Sądzie Wyższym.

Oddział pierwszy.

O składzie i urządzeniu Sądu Wyższego w ogólności.

§ 75

Sąd Wyższy składać się będzie z prezesa, pięciu sędziów, prokuratora i pisarza. Prócz tych ustanowiona będzie przy tymże sądzie stosowna liczba podrzędnych urzędników.

[hasła: Sąd Wyższy, prezes Sądu Wyższego, sędzia, prokurator, pisarz sądowy]

§ 76

Tak prezes jak sędziowie i prokurator tudzież pisarz sądowy i inni wszyscy subalterni przy Sądzie Wyższym, będą dożywotnimi urzędnikami.

[hasła: sędzia, prokurator, pisarz sądowy, Sąd Wyższy]

§ 77

Dla zostania prezesem, sędzią lub prokuratorem przy Sądzie Wyższym potrzebnym jest poprzednie sprawowanie urzędu sędziego lub prokuratora przy Trybunale.

[hasła: sędzia, prokurator, Sąd Wyższy, Trybunał]

§ 78

Sąd Wyższy obowiązany będzie co tydzień trzy przynajmniej odbyć posiedzenia.

[hasła: Sąd Wyższy]

Rozdział VII

Oddział II

O urządzeniu Sądu Wyższego pod względem spraw cywilnych i handlowych.

§ 79

Sąd Wyższy orzekać będzie w trzeciej i ostatniej instancji w takich cywilnych i handlowych sprawach, w których przeciw wyrokom Trybunału w pierwszej i drugiej instancji wydanym, dalsze odwołanie się ma miejsce.

[hasła: Sąd Wyższy, sprawy cywilne, sprawy handlowe, Trybunał]

§ 80

Odwołanie się jednak do Sądu Wyższego w tych sprawach wtenczas tylko ma miejsce, gdy:

- a) przedmiot sporu 300 złp przenosi (w przedmiotach bowiem niższej wartości wyrok Trybunału w drugiej instancji wydany, zawsze jako ostateczny uważany być winien; i
- b) gdy zachodzi różność w orzeczeniu dwóch pierwszych instancji.

[hasła: Sąd Wyższy, Trybunał, odwołanie od wyroku]

§ 81

Przepisane dla Trybunału w §§ od 41 do 50 włącznie i od 54 do 62 włącznie niniejszego statutu postanowienia co do wokand, porządku przywoływania spraw, sentencjonarza, księgi posiedzeń, wydawania wyroków i obecności osób do znajdowania się przy wprowadzeniu spraw upoważnionych, mieć będą swe zastosowanie i w Sądzie Wyższym.

[hasła: Trybunał, wokanda, sentencjonarz, posiedzenie sądu, Sąd Wyższy]

§ 82

Odwołanie się do Sądu Wyższego przeciw wyrokowi w drugiej instancji wydanemu winno być w ciągu dni 14 po doręczeniu wyroku przez wręczenie pozwu stronie przeciwnej lub jej adwokatowi zgłoszone. Dla stron mieszkających za granicą Kraju Wolnego Miasta zachowują moc swoją istniejące na ich korzyść przepisy.

[hasła: adwokat, Sąd Wyższy, Wolne Miasto Kraków, odwołanie od wyroku]

§ 83

Adwokat odwołującej się do Sądu Wyższego strony winien jest adwokatowi strony przeciwnej w ciągu dni ośmiu od daty doręczenia pozwu w drodze odwołania się wydanego, doręczyć wraz z sumariuszem dokumentów uciążliwości, jeżeli takowych pozew wspomniany nie objął. W takimże samym przeciągu czasu od dnia doręczenia uciążliwości rachując, winien jest adwokat strony rekurrowanej doręczyć adwokatowi strony odwołującej się obronę przeciwko tymże uciążliwościom.

[hasła: adwokat, Sąd Wyższy, pozew, doręczenie pozwu]

§ 84

Oprócz powyższych dwóch pism wolno jest stronom wnosić jeszcze replikę i duplikę, przy zachowaniu jednak tak terminów ośmiodniowych do wręczenia każdego z tych pism, jak i przepisów postępowania sądowego, odnoszących się do wprowadzenia sprawy przez stronę jako pilniejsza działającą.

[hasła: pisma procesowe, replika, duplika]

§ 85

Dokumenty i dowody w sądach niższych niepokładane, nie będą mogły być i w Sądzie Wyższym przedstawianymi bez poprzedniego zakomunikowania onych do odpowiedzi adwokatowi strony przeciwnej.

[hasła: Sąd Wyższy, adwokat]

§ 86

Do wydania ważnego przez Sąd Wyższy wyroku we wszystkich cywilnych i handlowych sprawach potrzebną jest obecność pięciu sędziów licząc w to prezydującego.

[hasła: Sąd Wyższy, sprawy cywilne, sprawy handlowe, sędzia, komplet sędziów]

Rozdział VII

Oddział trzeci.

O urządzeniu Sądu Wyższego pod względem spraw karnych.

§ 87

Sąd Wyższy wykonywać będzie w sprawach karnych o zbrodnie wszystkie z przepisu obowiązującego w kraju Wolnego Miasta Krakowa Kodeksu Karnego, należącego do sądu przełożonego zbrodniowego działania urzędowe.

[hasła: Sąd Wyższy, sprawy karne, Kodeks Karny, Wolne Miasto Kraków]

§ 88

Sąd Wyższy wydawać będzie także w drugiej i ostatniej instancji wyroki we wszystkich sprawach karnych o ciężkie policyjne przestępstwa. Wyłączone są od odwoływania się przed Sąd Wyższy tylko te sprawy karne o ciężkie policyjne przestępstwa, w których wydanie wyroku od drugiej i ostatniej instancji stosownie do postanowień § 73 do Wydziału Policji w Senacie Rządzącym należy.

[hasła: Sąd Wyższy, sprawy karne, ciężkie przestępstwa policyjne, Senat Rządzący]

§ 89

Do wydania ważnego przez Sąd Wyższy wyroku w sprawie kryminalnej potrzebną jest obecność pięciu, w sprawach zaś o ciężkie przestępstwa policyjne przynajmniej trzech sędziów łącząc w to prezydującego.

[hasła: Sąd Wyższy, sprawy karne, ciężkie przestępstwa policyjne]

Rozdział VIII

O Najwyższym Sądzie Karnym

§ 90

Sąd Najwyższy Karny składać się będzie:

- a) Z trzech przez Opiekuńcze kraju Wolnego Miasta Krakowa Mocarstwa zsyłanych osób sądowych, z których zawsze jedna w tymże sądzie prezydować będzie.
- b) Z dwóch sędziów Sądu Wyższego lub Trybunał Wolnego Miasta, wybranych losem z pomiędzy tych, którzy w sprawie pod rozpoznanie Najwyższego Sądu Karnego przychodzącej, w żadnej z dwóch niższych instancji obowiązków sędziego nie wykonywali.

Losowania dokona prezes Najwyższego Sądu Karnego, w obecności delegowanych ze strony dwóch innych Opiekuńczych Mocarstw.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny, Sąd Wyższy, Trybunał, sędzia, Wolne Miasto Kraków, Mocarstwa Opiekuńcze, losowanie sędziów]

§ 91

Prezydencja w Sądzie Najwyższym Karnym, jak to już w poprzedzającym paragrafie nadmienionym zostało, należeć będzie zawsze do jednej z trzech przez Opiekuńcze Mocarstwa delegowanych osób sądowych. Tych obowiązków dopełniać będzie przez rok cały, delegowany jednego i tegoż samego Opiekuńczego Mocarstwa. Po upływie tego przeciągu czasu przechodzi prezydencja z kolei na delegowanego z strony innego Opiekuńczego Mocarstwa. Porządek alfabetyczny początkowych liter tychże Mocarstw wskaże kolej pod tym względem zachować się mającą.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny, sędzia, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 92

Najwyższy Sąd Karny zbierać się będzie w mieście Krakowie zwyczajnie dwa razy na rok. W nadzwyczajnych jednak wypadkach może to zbieranie się częściej jeszcze następować, jak skoro w konferencję połączeni Rezydenci potrzebę tego uznają.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny, Konferencja Rezydentów]

§ 93

Do Sądu Najwyższego Karnego należeć będą wszystkie urzędowe działania obowiązującym w kraju Wolnego Miasta Krakowa Kodeksem Karnym najwyższej instancji sądowej zastrzeżone, o ile takowe w miarę istniejących stosunków miejsce znajdować mogą.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny, Wolne Miasto Kraków, Kodeks Karny]

§ 94

W szczególności służyć będzie władza Najwyższemu Sądowi Karnemu dawania poleceń, aby wszystkie akta każdego w tutejszych sądach sądzonego na drodze karnej procesu, dla rozpatrzenia się były mu przedstawionymi, i w razie odkrytej nieregularności pociągania winnych takowej, na drodze prawem wskazanej do odpowiedzialności.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny]

§ 95

Do wydania prawomocnego wyroku przez Sąd Najwyższy Karny obecność wszystkich pięciu członków tegoż jest potrzebna. Inne wszelkie czynności tego sądu będą wyłącznie przez Trzy ze strony Opiekuńczych Mocarstw delegowane osoby pod rozwagę branymi i ważnie decydowanymi.

[hasła: Najwyższy Sąd Karny, Mocarstwa Opiekuńcze]

Rozdział IX

O przypadkach karnych, w których wyjątkowe postępowanie ma miejsce.

Kategoria pierwsza.

§ 96

Jak skoro poszlaki zajdą, które słusznie domniemywać się każą, że w Wolnym Mieście Krakowie jedna lub więcej osób zbrodni zdrady głównej, albo innych spokojności naruszających czynności, buntu, rozruchu albo publicznego gwałtu winną się stała, o których część pierwsza obowiązującego w tym Kraju Kodeksu Karnego od § 52 do 72 włącznie traktuje, albo że jakakolwiek inna zbrodnia do wspierania celów zdrady głównej zmierzająca i jako następność lub w związku z politycznymi wicherzeniami popełniona została, będzie zawsze z strony Opiekuńczych Mocarstw Nadzwyczajna Śledcza Komisja do Krakowa zsyłaną, która wstępne badania władz policyjnych

uzupełni, względem każdego obwinionego według przepisów obowiązujących ustaw, wyrok kwalifikacyjny wyda, i z tych którzy uznanymi będą za ulegających kryminalnemu postępowaniu, zupełną kryminalną inkwizycję wyprowadzi. Wszystkie badania jednak mają być w obecności dwóch przez rząd Wolnego Miasta Krakowa delegować się mających assydentów przysięgłych przedsiębioranymi. Osądzenie tych obwinionych, którzy z powodu wyżej wymienionych zbrodni za kwalifikujących się do kryminalnego z nimi postępowania uznani zostaną, następować będzie przez zwyczajne sądy karne Wolnego Miasta i według przepisów obowiązujących ustaw.

[hasła: Kodeks Karny, Wolne Miasto Kraków, Mocarstwa Opiekuńcze, komisja śledcza, zbrodnia zdrady głównej]

§ 97

Wyjątek do tego przez poprzedzający paragraf co do prowadzenia badań wskazanego pravidła może mieć wtedy tylko miejsce, jeżeli połączeni w konferencję Rezydenci po dokładnym rozważeniu wszystkich okoliczności i stosunków, takowe za przypuszczalne uznają. W tym przypadku wszystkie w § 96 wyszczególnione Komisji Śledczej przydzielone urzędowe działania przed Trybunał Wolnego Miasta Krakowa w obecności delegowanych z strony trzech Rezydentów przedsiębioranymi będą. Delegacji tej mocnymi będą Rezydenci nie użyć, o ile to w miarę okoliczności za stosowne uznają.

[hasła: Konferencja Rezydentów, komisja śledcza, Wolne Miasto Kraków, Trybunał]

§ 98

Rozstrzygnięcie pytania tego, czy jest zasad domniemania, że zbrodnia do popierania celów zdrady głównej, jako następność lub w związku z politycznymi zwichrzeniami popełnioną została, zostawione jest wyłącznie Rezydentom Opiekuńczym Mocarstw w konferencję połączonym.

[hasła: Konferencja Rezydentów, Mocarstwa Opiekuńcze, zbrodnia zdrady głównej]

§ 99

W prawomocność przeszłe wyroki na drodze karnej co do zbrodni w § 96 wyszczególnionych zapadłe, może Senat Wolnego Miasta Krakowa tak dalece tylko złagodzić, albo karę nimi orzeczoną zupełnie darować, jak dalece to Wyokie Dwory Opiekuńcze dopuszczalnym uznają; dla tego prezes Senatu gdyby zamierzał użyć prawa, jakie mu z mocy ustawy zasadniczej służy, i za ułaskawieniem wniosek czynić, winien będzie poprzednio za pośrednictwem Rezydentów postarać się o otrzymanie pozwolenia z strony Opiekuńczych Mocarstw, tak co do okoliczności

czyli ułaskawienie miejsce mieć może, jak następnie, w jaki sposób orzeczona kara złągodzoną albo darowaną być ma.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, Mocarstwa Opiekuńcze, Senat Rządzący]

§ 100

Ponieważ kraj Wolnego Miasta Krakowa żadnego obwarowanego miejsca, i w ogólności żadnych w ten sposób zabezpieczonych więzień nie posiada, aby zbrodniarzy stanu według przepisów ustaw obowiązujących mógł w nich osadzać, przeto Wyokie Opiekuńcze Dwory przyjęły na siebie polecać osadzenie we własnych więzieniach tych indywiduów, które by za zbrodnie w § 96 wyszczególnione na karę więzienia wskazanymi były; i jeżeli poddani Opiekuńczych Mocarstw za popełnienie wyżej wyszczególnionych zbrodni na więzienie skazanymi zostaną, mają być zaraz po nastąpionej prawomocności wyroku odebranymi przez rząd tego mocarstwa, którego są poddanymi, bez prawa domagania się od Kraju Wolnego Miasta Krakowa za ich strzeżenie lub utrzymanie jakiego wynagrodzenia. Co zaś dotyczy uległych karze poddanych Wolnego Miasta Krakowa lub innych krajów, w każdym zaszłym wypadku Rezydenci Opiekuńczych Mocarstw oznajmią rządowi Wolnego Miasta, do których z domów kary państw rzeczonych wydanie wspomnianych indywiduów nastąpić ma. Pod względem kosztów strzeżenia i utrzymywania osadzonych poddanych Wolnego Miasta Krakowa lub innych krajów, obowiązany będzie rząd Wolnego Miasta Krakowa zawrzeć układ z tym Opiekuńczym Mocarstwem, które ich do swych więzień przyjmuje.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, Mocarstwa Opiekuńcze, Konferencja Rezydentów]

§ 101

Jednakowoż poddani Wolnego Miasta Krakowa lub innych krajów, za zbrodnię gwałtu publicznego na więzienie wskazani, mogą tę karę wypełniać w więzieniach M. Krakowa, o ile to połączeni w konferencję Rezydenci Wysokich Opiekuńczych Mocarstw w miarę okoliczności i mniej niebezpiecznego usposobienia osądzonego, za dopuszczalne uznają.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, Mocarstwa Opiekuńcze, Konferencja Rezydentów]

Kategoria druga.

§ 102

Jeżeli członek Senatu, licząc w to i sekretarza generalnego, prezes, sędzia lub prokurator przy Trybunale lub Sądzie Wyższym, albo też dyrektor policji w Wolnym

Mieście Krakowie o nadużycie władzy urzędowej, kradzież grosza publicznego, o zdzierstwo lub przeniewierzenie się w obowiązkach urzędu (*abus d'autorite peculat, concussion, prevarication*) do odpowiedzialności na drodze sądowej dociągnięciem będzie; połączeni w konferencję Opiekuńczych Dworów Rezydenci (którym dotyczące przedmiotu tego aktu niezwłocznie komunikowanymi być mają), utworzą w imieniu Opiekuńczych Dworów komisję śledczą z osób sądowych Państw Opiekuńczych albo też z członków krajowych sądów składać się mającą, która przedsiębrane już poprzednio śledztwo uzupełni, co do każdego z obwinionych, według przepisów ustaw obowiązujących, wyrok kwalifikacyjny wyda, i z tymi, którzy za kwalifikujących się do kryminalnego postępowania uznanymi zostaną, ordynaryjną kryminalną inkwizycję wyprowadzi; wszystkie jednak badania w obecności dwóch przez rząd Wolnego Miasta Krakowa delegować się mających assydentów przysięgłych przedsiębranymi będą. Sądzenie tych obwinionych, którzy z powodu dopuszczenia się jednej z pomienionych zbrodni za kwalifikujących się do kryminalnego przeciwko nim postępowania uznanymi zostali, przez zwyczajne sądy karzące i według przepisów ustaw obowiązujących następować będzie.

[hasła: Senat Rządzący]

§ 103

W prawomocność przeszłe wyroki na drodze karnej w zbrodniach w poprzedzającym paragrafie wymienionych zapadłe, będzie mógł Senat Wolnego Miasta Krakowa o tyle tylko złagodzić, albo zupełnie kary nimi orzeczone uchylić, o ile to Wysokie Opiekuńcze Dwory dopuszczalnym uznają. Jeżeli więc Senat w wymienionym wypadku będzie miał w zamiarze ułaskawienie, winien się będzie wprzód za pośrednictwem Rezydentów postarać o uzyskanie stosownego przyzwolenia ze strony Opiekuńczych Mocarstw, tak pod tym względem, czyli ułaskawienie w ogólności może mieć miejsce, jak następuje, w jaki sposób orzeczona kara złagodzoną albo zniesioną być ma.

[hasła: Senat Rządzący, Mocarstwa Opiekuńcze, Konferencja Rezydentów, prawo łaski, sprawy karne]

Kategoria trzecia.

§ 104

W ciężkich policyjnych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu społecznemu, spokojności publicznej, jako też w tych, które przez obrazę warty cywilnej lub wojskowej popełnionymi są, o których druga część obowiązującego w Kraju Wolnego Miasta Krakowa Kodeksu Karnego od § 37 do 73 włącznie traktuje, na koniec we wszystkich przestępstwach przeciwko cenzurze bez różnicy, może Senat na złagodzenie lub zupełne darowanie kar za powyższe przestępstwa prawomocnymi wyrokami wymierzonych, wtedy tylko i o tyle zezwolić, o ile połączeni w konferencję Rezydenci to za dopuszczalne uznają.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, ciężkie przestępstwa policyjne, Kodeks Karny, cenzura, Senat Rządzący, Konferencja Rezydentów]

Rozdział X.

O przypadkach nieprzypuszczalności do sprawowania obowiązków sędziego.

§ 105

Kodeks postępowania sądowego cywilnego oznacza przypadki, w których członek sądu wyłączonym jest od sprawowania obowiązków sędziego w sprawach cywilnych.

[hasła: Kodeks Procedury Cywilnej, sędzia, wyłączenie sędziego, sprawy cywilne]

§ 106

We wszystkich bez różnicy sprawach karnych nie może żaden urzędnik obowiązków sędziego dopełniać:

- a) jeżeli sprawa dotyczy jego żony;
- b) jego krewnego w linii wstępnej lub zstępnej;
- c) dziecięcia jego brata lub siostry, lub innego krewnego linii pobocznej w bliższym jeszcze stopniu z nim połączanego;
- d) w tymże samym stopniu powinowaczonego;
- e) jego opiece lub kurateli powierzonego;
- f) osoby, z którą w stosunku dłużnika lub wierzyciela zostaje;
- g) z którą w wielkiej nieprzyjaźni żyje;
- h) z którą zostając w procesach, bezpośrednio lub pośrednio korzyści lub szkody z nich spodziewać się może; albo
- i) w nich z jakiegokolwiek bądź przyczyny jest interesowanym.

[hasła: sędzia, wyłączenie sędziego, stosunek pokrewieństwa, linia boczna, wstępny, zstępny, powinowactwo, opieka, kuratela, sprawy karne]

§ 107

We wszystkich w paragrafie poprzedzającym wyliczonych przypadkach, każdy do pełnienia obowiązków sędziego powołany urzędnik, obowiązany jest wstrzymać się od ich wykonywania, i o tym w miarę zachodzących stosunków lub swemu bezpośredniemu zwierzchnikowi lub sądowi oznajmić.

[hasła: sędzia, wyłączenie sędziego]

Rozdział XI

O mianowaniu, zawieszaniu w urzędzie lub oddaleniu od tegoż urzędników sądowych.

§ 108

Prezesów, sędziów i prokuratorów równie jak wszelkich podrzędnych urzędników Sądu Wyższego i Trybunału, niemniej sędziów pokoju i urzędników sądu pokoju, mianować będzie Senat Rządzący.

[hasła: sądy pokoju, Sąd Wyższy, prezes Sądu Wyższego, sędzia, prokurator, prezes Trybunału, Senat Rządzący, Trybunał]

§ 109

Mianowanie jednak prezesów Sądu Wyższego i Trybunału wtenczas dopiero Senat będzie mógł do skutku przywieść, gdy Wyokie Dwory krajem Wolnego Miasta opiekujące się na wybór ten przyzwolenie swoje udzielą.

[hasła: Sąd Wyższy, prezes Sądu Wyższego, prezes Trybunału, Senat Rządzący, Trybunał, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 110

Do zamianowania sędziów Sądu Wyższego, równie jak dożywotnich sędziów Trybunału, nie wprzód Senat będzie mógł przystąpić, dopóki się względem osób na te posady powołanymi być mających, z połączonym w konferencję Rezydentami Opiekuńczych Dworów przez organ swego prezesa nie porozumie.

[hasła: Sąd Wyższy, Mocarstwa Opiekuńcze, sędzia, mianowanie sędziów, Trybunał, Konferencja Rezydentów]

§ 111

Przedstawienie do obsadzania urzędów prezesa Sądu Wyższego, prokuratorów i sędziów pokoju należeć będzie do prezesa Senatu.

[hasła: Senat Rządzący, Sąd Wyższy, prezes Sądu Wyższego, prokurator, sądy pokoju]

§ 112

Przedstawienia na prezesa Trybunału, wszystkich sędziów Sądu Wyższego i Trybunału tudzież na wszelkie niższego stopnia urzędy w obydwóch sądach (z wyłączeniem aplikantów), na koniec pisarzy sądów pokoju, czynić będzie do Senatu Rządzącego prezes Sądu Wyższego, według oddzielnych pod tym względem rozporządzeń.

[hasła: Trybunał, prezes Trybunału, sędziowie, Sąd Wyższy, pisarz sądowy, prezes Sądu Wyższego]

§ 113

We wszystkich posuwaniach na wyższe urzędy sądowe, przy równych usposobieniach, miąany będzie wzgląd szczególnie na dawność służby.

[hasła: mianowanie sędziów, doświadczenie służbowe]

§ 114

Senatowi Rządzącemu służy prawo zawieszania w urzędowaniu i w pobieraniu pensji (*ab officio et salario*) prezesów, sędziów, prokuratorów i wszystkich innych podrzędnych składu sądowego osób.

[hasła: Senat Rządzący, prezes sądu, prokurator, pensja urzędowa]

§ 115

W razie jednak zawieszenia w urzędzie prezesa lub sędziego, albo dochodzenie na drodze karnej przeciw zawieszonemu albo też oddalenie go od służby podług przepisu § 119 najpóźniej w 6 tygodni po rzeczonym zawieszeniu nastąpić winno.

[hasła: zawieszenie w urzędzie, prezes sądu, sprawy karne]

§ 116

Zawieszenie prezesa sądowego nie może następować, jak tylko za zgodzeniem się na to Rezydentów Dworów Opiekuńczych.

[hasła: zawieszenie w urzędzie, prezes sądu, Konferencja Rezydentów, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 117

Względem zawieszenia prokuratorów, stanowi Senat Rządzący po zasięgnięciu opinii lub na wniosek prezesa Senatu.

[hasła: Senat Rządzący, prokurator, zawieszenie w urzędzie]

§ 118

Zawieszenie na koniec w urzędzie podrzędnych urzędników wszystkich instancji sądowych, następować będzie przez Senat Rządzący, po zasięgnięciu opinii prezesa Sądu Wyższego.

[hasła: zawieszenie w urzędzie, Senat Rządzący, prezes Sądu Wyższego]

§ 119

W ogólności prezes Sądu lub sędzia, jedynie wskutek wyroku sądowego ze służby oddalonym być może. Jednak niemoralny sposób życia, wielkie i powtarzane zaniedbywanie obowiązków, upoważniają rząd do oddalenia osób wyżej nadmienionych w inny nawet sposób. Oddalenie jednak takowe jedynie wtedy i w tym sposobie miejsce mieć może, jak to Rezydenci Opiekuńczych Mocarstw za dopuszczalne lub potrzebne uznają.

[hasła: prezes Sądu Wyższego, sędzia, oddalenie ze służby, Konferencja Rezydentów, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 120

Prokuratorów może Senat Rządzący oddalać po zasięgnięciu opinii lub na wniosek prezesa Senatu.

[hasła: Senat Rządzący, prokurator]

§ 121

Na koniec podrzędnych urzędników wszystkich sądów może Senat Rządzący oddalać ze służby po zasięgnięciu opinii prezesa Sądu Wyższego.

[hasła: prezes Sądu Wyższego, oddalenie ze służby, Senat Rządzący]

Rozdział XII

**O niemożności urzędowania przy jednej i tej samej instancji sądowej
osób między sobą spokrewnionych lub spowinowaconych.**

§ 122

Osoby w poniżej wyrażonych stopniach między sobą spokrewnione lub powinowaczone nie będą mogły nigdy jednocześnie w jednej i tejże samej instancji sądowej urzędów sędziego sprawować:

- a) wszyscy krewni w linii wstępnej i zstępnej;
- b) dzieci od braci i sióstr pochodzące, lub w pobocznej linii bliżej jeszcze pomiędzy sobą spokrewnieni;
- c) w tymże samym stopniu powinowaceni.

[hasła: pokrewieństwo, powinowactwo, sędzia, zakaz łączenia stanowisk]

§ 123

Również w tymże samym stopniu spokrewnieni i powinowaceni nie mogą przy jednym i tymże samym sędzie takich zajmować posad, iżby przez to wchodzili między sobą w stosunki bezpośredniego podporządkowani lub kontroli.

[hasła: pokrewieństwo, powinowactwo, zakaz łączenia stanowisk]

§ 124

Każdy o posadę przy sądowych władzach ubiegający się, obowiązany jest z dokładnością wyrazić, czy z którym z urzędników tejże władzy w stopniu w § 122 oznaczonym, jest spokrewniony lub powinowacony.

[hasła: pokrewieństwo, powinowactwo, zakaz łączenia stanowisk]

§ 125

Gdyby ubiegający się o posadę istotnie zachodzący pokrewieństwa lub powinowactwa stosunek zamilczał lub zaprzeczył, i posadę takową otrzymał, ma być natychmiast ze służby Wolnego Miasta zupełnie oddalonym.

[hasła: pokrewieństwo, powinowactwo, zakaz łączenia stanowisk, oddalenie ze służby]

Rozdział XIII

O nadzorze wymiaru sprawiedliwości.

§ 126

Najwyższy nadzór nad biegiem sprawiedliwości w kraju Wolnego Miasta Krakowa służy rządowi krajowemu. W szczególności przełożone władze sądowe czuwają nad

stosownym do obowiązujących ustaw i urzędów wykonywaniem władzy, przez podporządkowane im sądy.

[hasła: Wolne Miasto Kraków, wymiar sprawiedliwości]

§ 127

Ażeby Senat Rządzący miał dokładny obraz biegu sprawiedliwości w sprawach cywilnych, składać będzie Sąd Wyższy z końcem każdego roku Senatowi Rządzącemu, podług mającego być przepisany wzoru, ułożony roczny wykaz wszystkich przez wszystkie bez różnicy władze sądowe osądzonych spraw cywilnych i handlowych, z domieszczeniem stosownych uwag. Również przysyłać będzie corocznie Sąd Wyższy Senatowi Rządzącemu wykaz spraw zaległych. Przy każdej zaległej sprawie winny być przytoczonymi powody, które osądzeniu onejże na przeszkodzie stanęły.

[hasła: Senat Rządzący, wymiar sprawiedliwości, sprawy cywilne, sprawy handlowe, Sąd Wyższy]

§ 128

Co do spraw karnych w Trybunale załatwianych, obowiązany jest tenże co trzy miesiące, przepisana § 550 części I Kodeksu Karnego tabelę składać bezpośrednio Sądowi Wyższemu, ten zaś na końcu każdego roku ogólną tabelę wszystkich w tymże przeciągu czasu, tak przezeń, jak przez Trybunał do odsądzenia otrzymanych spraw karnych o zbrodnie ułoży, i takową w najbliższych dniach trzydziestu nowo zaczętego roku prezesowi Senatu wraz z ułożonym w myśl § 555 części I Kodeksu Karnego raportem poda.

[hasła: sprawy karne, Trybunał, Kodeks Karny, Sąd Wyższy]

§ 129

Najwyższy Sąd Karny jest równie zobowiązany przed każdorazowym rozwiązaniem się, przesłać prezesowi Senatu Rządzącego wykaz osądzonych spraw kryminalnych w czasie ostatniego posiedzeń swoich okresu.

[hasła: Senat Rządzący, Najwyższy Sąd Karny, sprawy karne]

§ 130

Dyrekcja Policji wprost, a komisarze dystryktowi za pośrednictwem Dyrekcji Policji obowiązani będą szczegółowe wykazy spraw o ciężkie policyjne przestępstwa instruowanych, podług wskazanym być mającego wzoru i według rodzaju

przestępstw, składać co trzy miesiące Sądowi Wyższemu i Wydziałowi Policji w Senacie Rządzącym, w tym sposobie, iżby rzeczzone wykazy zawsze tej władzy przesłanymi były, do której sądenie w drugiej instancji objętych nimi przestępstw, stosownie do przepisów niniejszego statutu należy. Prócz tego służy prawo tak Sądowi Wyższemu jako i Wydziałowi Policji w Senacie, zażądania od Dyrekcji Policji lub komisariatów dystryktowych, aby mu wszystkie akta w sprawach o te policyjne przestępstwa, których wykazy składać są obowiązany, przedstawiane były.

[hasła: Dyrekcja Policji, komisarze dystryktowi, ciężkie przestępstwa policyjne, Senat Rządzący, Sąd Wyższy]

§ 131

Sąd Wyższy równie jak Wydział Policji w Rządzącym Senacie na zasadzie odebranych w poprzedzającym paragrafie wyrażonych kwartalnych wykazów, ułożą z końcem każdego roku wykazy ogólne, i złożą takowe prezesowi Senatu z takimi uwagami, z których by się wykazywało, którego rodzaju przestępstw liczba się zmniejszyła lub powiększyła, i co jest przyczyną jednego lub drugiego wypadku; jakich środków użyć by wypadało przeciw powiększaniu się pewnych rodzajów przestępstw, a na koniec czyli tak ważna co do ciężkich policyjnych przestępstw władza przez urzędy do ich dochodzenia obowiązane, podług przepisów istniejących ustaw i urządzeń wykonywaną bywa.

[hasła: Senat Rządzący, Sąd Wyższy, ciężkie przestępstwa policyjne]

Rozdział XIV

O nadzorze osób do sądownictwa należących.

§ 132

Rządowi krajowemu służy prawo najwyższego nadzoru nad wszystkimi do składu sądownictwa należącymi osobami, który zwyczajnie za pośrednictwem prezesa Sądu Wyższego wykonywa.

[hasła: Senat Rządzący, Sąd Wyższy, prezes Sądu Wyższego, nadzór nad sądownictwem]

§ 133

W szczególności tenże sam prezes nadzorować będzie sędziów i urzędników sądu, któremu przewodniczy, równie jak i prezesa Trybunału.

[hasła: prezes Sądu Wyższego, nadzór nad sądownictwem, prezes Trybunału]

§ 134

Prezes Trybunału ze swej strony sprawować będzie bezpośredni i szczególny nadzór tak nad sędziami i urzędnikami Trybunału, jako też nad regentem hipotek, sędziami pokoju i nad wszystkimi adwokatami i notariuszami.

[hasła: nadzór nad sądownictwem, sędziowie pokoju, Regent Akt Hipotecznych, adwokat, notariusz, prezes Trybunału]

§ 135

Do prokuratora Sądu Wyższego należy nadzór nad urzędnikami stanu cywilnego, który przy pomocy prokuratorów Trybunału, wedle oddzielnej wydaną być mającej instrukcji wykonywanym być ma.

[hasła: Sąd Wyższy, prokurator, urzędnik stanu cywilnego, nadzór nad sądownictwem, Trybunał]

§ 136

Obowiązek nadzorowania komorników i woźnych sądowych należy do prokuratora Trybunału.

[hasła: Trybunał, prokurator, komornik, woźny sądowy]

§ 137

Prezes Sądu Wyższego obowiązany jest składać corocznie prezesowi Senatu listy konduity osób całe sądownictwo składających, podług oddzielnie ułożonymi być mających wzorów.

[hasła: prezes Sądu Wyższego, Senat Rządzący, nadzór nad sądownictwem]

§ 138

Takowe listy konduit co do prezesa Trybunału oraz co do wszystkich sędziów i urzędników Sądu Wyższego, układane będą przez prezesa Sądu Wyższego osobiście i na mocy własnego jego przekonania. Prezes Trybunału i prokuratorowie będą także listy konduit co do innych osób nadzorowi ich poddanych układać, i takowe prezesowi Sądu Wyższego przysyłać, który do nich stosowne uwagi poczyni.

[hasła: prezes Trybunału, Sąd Wyższy, prokurator, nadzór nad sądownictwem]

§ 139

Przy posuwaniach na wyższe urzędy, będzie na listy kondukt szczególniejszy wzgląd miany.

[hasła: nadzór nad sądownictwem, awans zawodowy]

§ 140

Oddzielne postanowienie oznaczy tak kary dyscyplinarne, którym urzędnicy sądowi ulegać mogą, jak i sposób w jaki też rozciągany być mają.

[hasła: nadzór nad sądownictwem, kary dyscyplinarne]

Rozdział XV

O zastępstwie prezesów sądowych i sędziów.

§ 141

Prezesa Sądu Wyższego w razie jego nieobecności lub przeszkody zastępować będzie (jako taki) najstarszy sędzia tegoż sądu. Gdyby zaś takowa nieobecność lub przeszkoda dłużej jak dni 20 trwała, Senat Rządzący prezydencję w Sądzie Wyższym tymczasowo prezesowi Trybunału powierzy.

[hasła: prezes Sądu Wyższego, Senat Rządzący, prezes Trybunału]

§ 142

Prezes Trybunału w razie jego nieobecności lub przeszkody, zastępowanym będzie przez najstarszego z dożywotnich sędziów Trybunału (jako takiego). Gdyby zaś nieobecność takowa lub przeszkoda dłużej jak dni 20 trwała, Senat Rządzący po zasięgnięciu opinii prezesa Sądu Wyższego, powoła do tymczasowego sprawowania prezesostwa Trybunału jednego z sędziów tegoż sądu.

[hasła: prezes Trybunału, Trybunał, sędziowie, Senat Rządzący, prezes Sądu Wyższego]

§ 143

W przypadkach potrzeby zastępstwa sędziego Sądu Wyższego, Senat Rządzący po zażądaniu opinii prezesa rzeczonego sądu, przeznaczy do tego jednego z dożywotnich sędziów Trybunału.

[hasła: Senat Rządzący, prezes Sądu Wyższego, sędziowie, Trybunał, zastępstwo]

§ 144

W przypadkach zaś potrzeby zastępstwa sędziego Trybunału, Senat Rządzący podobnież po zażądaniu opinii prezesa Sądu Wyższego, powierzy takowe urzędnikowi podrzędnemu do sprawowania urzędu sędziego uzdatnionego.

[hasła: Senat Rządzący, sędziowie, Trybunał, zastępstwo]

Rozdział XVI

O egzaminach na urząd sędziego i o komisji egzaminacyjnej.

§ 145

Po odbytej dwurocznej przy władzach sądowych praktyce, wolno jest kandydatom na urząd sędziego poddać się przepisaniu w § 26 egzaminowi sędziowskiemu, przed mającą być w tym celu ustanowioną komisją.

[hasła: sędziowie, egzamin sędziowski, komisja egzaminacyjna]

§ 146

Egzamin ten rozciągać się ma ile możności do wszystkich gałęzi cywilnego i karnego prawodawstwa, i zależeć będzie tak na ustnych odpowiedziach, jak na piśmiennych wypracowaniach niektórych praktycznych przypadków prawnych; w każdym zaś razie w ten sposób przedsięwziętym być winien, ażeby można niewątpliwie powziąć przekonanie, czyli kandydat do sprawowania urzędu sędziego w obydwóch wzmiankowanych oddziałach prawodawstwa potrzebne posiada wiadomości.

[hasła: egzamin sędziowski, komisja egzaminacyjna, prawo karne, prawo cywilne]

§ 147

Z odbytego egzaminu wydanym będzie kandydatowi świadectwo wykazujące, czyli tenże do sprawowania urzędu sędziego w przypadkach tak cywilnych jako też karnych celująco, dostatecznie usposobionym lub też nieuzdatnionym być się okazał.

[hasła: egzamin sędziowski, prawo karne, prawo cywilne]

§ 148

Komisja Egzaminacyjna składać się będzie z prezesa Trybunału jako prezydującego i z czterech przez Senat Rządzący wyznaczonymi być mających komisarzy egzaminacyjnych. Obecność wszystkich pięciu członków jest potrzebną przy egzaminie sędziowskim. Uchwały komisji zapadają większością głosów.

[hasła: egzamin sędziowski, komisja egzaminacyjna, prezes Trybunału, Senat Rządzący]

Rozdział XVII**O feriach dla urzędników sądowych
i udzielaniu im pozwoleń oddalania się od obowiązków.****§ 149**

Prezesom, sędziom i prokuratorom Sądu Wyższego i Trybunału może Senat Rządzący corocznie dozwalać na dni 28 wypoczynku, albo ciągłego, albo w kilku przerwach, byleby na tym służba sądowa nie cierpiała.

[hasła: Sąd Wyższy, Trybunał, Senat Rządzący, urlop wypoczynkowy]

§ 150

Jeżeliby któremu z wymienionych w powyższym paragrafie urzędników, z jakiegokolwiek powodu dozwolony był urlop na dłużej jak dni 28, wówczas urzędnik ten w żadnym razie więcej do czasu wypoczynkowego w tymże samym roku prawa mieć nie może. Rozumie się samo przez się, że urlopy na krótszy przeciąg czasu pozwolone, od czasu wypoczynkowego strąceniu ulegają.

[hasła: urlop wypoczynkowy]

§ 151

Gdy który z wzmiankowanych urzędników w § 149 korzystał już z całego czasu wypoczynkowego, nie może mu już w ogólności urlop być dozwolony. Tylko w zupełnie nieprzewidzianych i szczególnie nagłych przypadkach wyjątek od tego postanowienia miejsce znajduje.

[hasła: urlop wypoczynkowy]

§ 152

Wszystkim urzędnikom Sądu Wyższego, Trybunału i sądów pokoju, prezes Sądu Wyższego dozwalać będzie pięciodniowego urlopu, o tym jednak za każdym razem

prezesowi Senatu donieść jest obowiązany. Prezesowi Sądu Wyższego może prezes Senatu na takiż przeciąg czasu urlopu dozwolić. Wszystkie prośby osób sądowych o urlopy na dłuższy przeciąg czasu winny być Senatowi Rządzącemu przez prezesa Sądu Wyższego z dołączeniem opinii pod rozstrzygnięcie podawane.

[hasła: urlop wypoczynkowy, Sąd Wyższy, Trybunał, sądy pokoju, Senat Rządzący, prezes Sądu Wyższego]

Rozdział XVIII

Ogólne urządzenia.

§ 153

W każdym sądzie liczba wyrokujących w sprawie sędziów licząc w to prezydującego, winna być nieparzysta. Los oznaczy, który z sędziów w razie potrzeby ma ustąpić. Prezydujący jak równie referent (w przypadkach, gdzie sprawa z referatu przychodzi), wyłączeni są od losowania.

[hasła: sędziowie, skład orzekający, losowanie sędziów]

§ 154

Żaden sędzia nie może w jednej i tejże samej sprawie, w więcej jak w jednej instancji obowiązków sędziowskich dopełniać.

[hasła: sędziowie, wyłączenie sędziego, instancje sądowe]

§ 155

Żaden prezes ani sędzia Sądu Wyższego lub Trybunału nie może obok swoich obowiązków innego płatnego urzędu sprawować, lub sposób miejskiego zarobkowania prowadzić.

[hasła: Sąd Wyższy, Trybunał, prezes Sądu Wyższego, prezes Trybunału]

§ 156

Gdyby z czasem poczynienie niektórych zmian w przepisach niniejszego statutu potrzebnym się być okazało, Senat Rządzący takowe za poprzednim Rezydentów Mocarstw Opiekuńczych w konferencję połączonych przyzwoleniem, wprowadzić może.

[hasła: Senat Rządzący, Konferencja Rezydentów, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 157

Rozwiązywanie powstać mogących wątpliwości pod względem właściwego ducha i rozumienia przepisów niniejszego statutu należy do Rezydentów Opiekuńczych Mocarstw w konferencję połączonych.

[hasła: Konferencja Rezydentów, Mocarstwa Opiekuńcze]

§ 158

Wszystkie istniejące ustawy i urządzenia, które postanowieniom niniejszego statutu są przeciwne, za uchylone uważane być mają.

[hasła: uchylenie aktów prawnych]

Za zgodność odpisu.

Kraków, dnia 25 stycznia 1842 r.

(M.P.)

[Podpis] v. Hartmann.